

सार्थ *a.* [अर्थेन सहितः; स-स्थन-स्वार्थे अण् वा Un. 2. 5]
 १ Having meaning, significant. -२ Having an aim or object. -३ Of like meaning or import. -४ Useful, serviceable. -५ Wealthy, rich, opulent. -६: १ A rich man. -२ A company of merchants, caravan (of traders); सार्थः स्वैरं स्वकोयेषु चेर्लवेशमिवाद्रिषु R. 17. 64; see सार्थवाह. -३ A troop, collection of men; सार्थः प्रवसतो मित्रम् Mb. -४ A herd, flock, (of animals of the same species); अथ कदाचित् तैरितस्तो भ्रमद्धिः सार्थाद् भ्रष्टः कथनको नामोद्धेव दृष्टः Pt. 1. -५ A collection or multitude in general; अर्थसार्थः Pt. 1; त्वया चन्द्रमसा चातिसंधीयते कामिजनसार्थः S. 3. -६ One of a company of pilgrims. -Comp. -ज *a.* bred in a caravan. -चाहः, -चाहनः the leader of a caravan, a merchant, trader; S. 6. -हीन *a.* left behind by a caravan.

सार्थक *a.* १ Having sense, significant. -२ Useful, serviceable, advantageous.

सार्थवत् *a.* १ Having meaning, significant. -२ Having a large company.

सार्थिक *a.* Travelling with; यदेव कर्म केवलं पुरा कृतं शुभाशुभम् । तदेव पुत्र सार्थिकं भवत्युमुत्र गच्छतः ॥ Mb. 12. 321. 51. -कः १ A merchant, trader; हाहाकारं प्रमुञ्चन्तः सार्थिकाः शरणार्थिनः Mb. 3. 65. 11; Bhāg. 5. 13. 2. -२ A companion on a journey.

सार्द्र *a.* Wet, moist, humid, damp.

सार्ध *a.* Increased by half, plus one-half, having a half over; as in सार्धशतम् (= 150), द्वे शते सार्धे (250) &c. -Comp. -चार्षिक *a.* lasting a year and a half; Kull. on Ms. 11. 126. -संचत्सरम् a year and a half.

सार्धम् *ind.* Together with, with, in company with (with instr.); वनं मया सार्धमसि प्रपन्नः R. 14. 63; Ms. 4. 43; Bk. 6. 26; Me. 91.

सार्पः (पर्यः) N. of the constellation Aslesā; सार्पे जातौ तु सौमित्री कुलीरेऽभ्युदिते रवौ Rām. 1. 18. 15.

सार्पिष *a.* (-षी *f.*), सार्पिषक (-ष्की *f.*) Dressed or cooked with clarified butter.

सार्य *a.* That which may be dropped (in pronunciation).

सार्व *a.* (-र्वी *f.*) १ General, universal. -२ Fit or suitable for all; संभवन्ति यददोषदूषिते सार्वं सर्वगुणसंपदस्त्वयि Si. 14. 4. -र्वः A Buddhist or Jaina saint.

सार्वकामिक *a.* (-की *f.*) Satisfying every desire, granting all wishes; तीर्थमस्ति न भवाणवबाह्यं सार्वकामिकमृते भवतस्तत् Ki. 18. 25.

सार्वकाल *a.* Taking place at all times.

सार्वकालिक *a.* (-की *f.*) Eternal, everlasting.

सार्वचर्मण *a.* Wholly made of leather; P. V. 2. 5.

सार्वजनिक *a.* (-की *f.*), सार्वजनीन *a.* (-नी *f.*), सार्वजन्य *a.* Public, universal, general.

सार्वज्ञम् Omniscience.

सार्वत्रिक *a.* (-की *f.*) Belonging to every place, general, applicable to all places or circumstances; as in सार्वत्रिको नियमः.

सार्वधातुक *a.* (-की *f.*) Applicable to the whole of a radical term, or to the complete form of the verbal base after the conjugational characteristics have been affixed, i. e. to the four conjugational or special tenses. -कम् N. of the verbal terminations of the four conjugational tenses (strictly, the personal terminations of all tenses and moods except the Perfect and Benedictive and the affixes distinguished by a mute श्).

सार्वभौतिक *a.* (-की *f.*) १ Belonging or relating to all elements or beings. -२ Comprising all animate beings; त्रिविधिविविधः कृत्स्नः संसारः सार्वभौतिकः Ms. 12. 51.

सार्वभौम *a.* (-मी *f.*) Relating to, consisting of the whole earth, universal. -२ Relating to all conditions of the mind; Yoga S. -मः १ An emperor, a universal monarch; नाज्ञाभूग्नं सहन्ते त्रुवर त्रुपतयस्त्वादृशः सार्वभौमाः Mu. 3. 22. -२ N. of the elephant presiding over the north, the quarter of Kubera. -३ An emperor with a revenue of fifty crores (of कर्ष); पञ्चशत्कोटिपर्यन्तः सार्वभौमस्ततः परम् । सप्तद्विषा च पृथिवी यस्य वश्या भवेत् सदा ॥ Sukra. 1. 186.

सार्वभौमम् Universal empire.

सार्वयौगिक *a.* Useful in diseases of every kind.

सार्वत्रात्रिक *a.* Lasting the whole night (as a lamp).

सार्वलैकिक *a.* (-की *f.*) Known to all people, prevailing throughout the whole world, public, universal; अनुरागप्रावादस्तु वस्त्योः सार्वलैकिकः Māl. 1. 13; जिगाय तस्य हन्तारं स रामः सार्वलैकिकम् Bk. 5. 33.

सार्ववर्णिक *a.* (-की *f.*) १ Of every kind or sort; सार्ववर्णिकमन्नायं सन्नीयाशाव्य वारिणा Ms. 3. 244. -२ Belonging to every tribe or class.

सार्वविद्यम् Omniscience.

सार्वविभक्तिक *a.* (-की *f.*) Applicable or belonging to all the cases of a noun.

सार्ववेदसः One who gives away all his wealth at a sacrifice or sacred rite. -सम् A person's entire property.

सार्ववैद्य: A Brāhmaṇa conversant with all the Vedas. -द्यम् All the Vedas collectively.

सार्वेसहः A kind of salt.

सार्वप *a.* (-पी *f.*) Made of mustard. -पम् Mustard-oil.